

V Praze dne 18. května 2018
č. j.: SPH 1183/2018

Rozhodnutí

Kanceláře prezidenta republiky – Odboru památkové péče

k záměru restaurování obelisku na III. nádvoří Pražského hradu

Kancelář prezidenta republiky – Odbor památkové péče, příslušná podle § 2 vládního nařízení č. 55/1954 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu, vydává na základě § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, toto rozhodnutí:

Správa Pražského hradu, příspěvková organizace, příslušná hospodařit s majetkem tvořícím areál Pražského hradu, předložila podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. žádost č. j.: SPH 1183/2018 ze dne 9. května 2018 o rozhodnutí k záměru restaurování monolitu na III. nádvoří Pražského hradu. Součástí žádosti je průzkum a návrh restaurování ze dne 24. dubna 2018 zpracovaný restaurátorem Bohumilem Pánkem (Kamenosochařství a restaurátorství Pánek, s.r.o.), který je držitelem odpovídajícího povolení Ministerstva kultury ČR pro restaurování nepolychromovaného kamene.

Mechanicky je nejvíce poškozena soklová partie tvořená čtyřmi bloky růžové liberecké žuly. Drobně olámaný jsou jeho hrany a lze detekovat minimálně dvě drobné trhliny. Hlavní díl z mrákotínské žuly se zdá fyzicky v dobrém stavu - jen v horní části je znečištěn pravděpodobně řasami a antropogenním sedimentem. Samotný zlacený jehlan se ovšem zdá víceméně v pořádku, snad jen lokálně je poškozeno zlacení.

Kancelář prezidenta republiky – Odbor památkové péče žádost posoudil z hlediska zájmů státní památkové péče na ochraně Pražského hradu, který je, včetně jeho areálu, nařízením vlády č. 147/1999 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, prohlášen za národní kulturní památku, a stanoví:

- záměr a návrh technologických postupů restaurování obelisku dle návrhu Josipa Plečnika na III. nádvoří Pražského hradu je přípustný za dodržení následujících podmínek:

Práce budou probíhat pod dozorem a vedením restaurátora držitele povolením Ministerstva kultury ČR pro restaurování nepolychromovaného kamene.

Práce budou probíhat z pevného lešení, založeného s ohledem na monolit i dlažbu III. nádvoří. V zásadě očekáváme komplexní umytí kombinací páry, horké vody a následného ručního dočištění vodou s vhodnými detergenty. Povrch nebude patrně po použití páry a domytí již třeba odmašťovat. Následně potom bude provedeno finální dočištění a celoplošné leštění. Pro leštění lze použít klasické či moderní prostředky, půjde však spíše o finální zaleštění vyčištěných ploch kamene (žula ještě stále nepřišla o původní lesk). Trhliny, které budou nalezeny v rámci čištění, bude třeba injektovat vhodnými prostředky (pravděpodobně půjde o zpevňovače na bázi organokřemičitanů a injekty buď epoxidové, nebo polymerové případně Paraloid 72 a jiné). Na obdobném základě budou i tmely pro drobné doplnění poškozených hran. Jako plnivo bude použita vhodná žulová drť odpovídající barevnosti a struktury. Pro pojivo tmelu je podstatná hlavně světlostálost – musí tedy být UV odolné. Zvážena bude ochranná povrchová úprava, protože hydrofobizace vyleštěného povrchu by mohla značně prodloužit životnost zásahu i jeho následné znečištění. Všechny technologické postupy a použité materiály budou konzultovány s technologem a restaurátorem.

Oprava vrcholového zlaceného jehlanu bude upřesněna po ohledání z lešení. Podle dosud zjištěného by se ovšem mělo jednat o ocel nerezovou, o čemž svědčí i její vizuální stav po 21 letech. Potom stačí pouze v potřebném rozsahu obnovit porušené zlacení. Toto je však třeba konzultovat s pozlačovačem, protože v některých případech lze nové zlacení jen ztěžka navázat na staré – dosti záleží na technologii původní pokládky a také barevnosti zlata.

Práce budou prováděny pod dozorem zástupců Odboru památkové péče Kanceláře prezidenta republiky, se kterými bude podrobně konzultován technologický postup a použité materiály.

Odůvodnění

Toto rozhodnutí je závazným stanoviskem ve smyslu § 14 odst. 1 a 3 zákona č. 20/1987 Sb., neboť podle § 44a odst. 3 téhož zákona závazné stanovisko ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad, je samostatným rozhodnutím ve správním řízení.

Správa Pražského hradu předložila podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. žádost č. j.: SPH 1183/2018 ze dne 9. května 2018 o rozhodnutí k záměru restaurování monolitu na III. nádvoří Pražského hradu. Součástí žádosti je průzkum a návrh restaurování zpracovaného restaurátorem Bohumilem Pánkem, který je držitelem odpovídajícího povolení Ministerstva kultury ČR.

Kancelář prezidenta republiky při posouzení žádosti a stanovení požadavků uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí vychází z aktuálního stavu díla. Základní materiálové a technologické podmínky určené tímto závazným stanoviskem vychází ze standardních a tradičních technologických požadavků památkové péče obvyklé pro realizaci restaurování architektury významných historických objektů, na které je v chráněném areálu Pražského hradu třeba klást zvláštní důraz. Ze stejných důvodů je třeba trvat na tom, že samotnou realizaci stavby mohou provádět pouze dostatečně zkušení restaurátoři a řemeslníci s odbornou praxí. Požadavky na realizaci restaurování v areálu Pražského hradu vyžadují významně vyšší odborný standard.

Plečnikova myšlenka obelisku či monolitu umístěného v areálu Pražského hradu prošla poměrně složitým vývojem jak v architektonické a výtvarné úrovni, tak samotném materiálovém zpracování. Obelisk či sloup původně uvažovaný k umístění na monumentálním

schodišti v Rajské zahradě se posléze podařilo realizovat na III. nádvoří v jiné variantě - monolit. Z počátku, kdy šlo ještě o původní umístění v zahradě, Josip Plečnik zvažoval umístění státních symbolů, lva a dvouramenného kříže, lva ve skoku, na kouli a různé další varianty, se kterými nakonec nebyl spokojen (podrobně zachycují skici i návrhy 1920-23 včetně sádrových modelů). Pro obelisk či monolit na III. nádvoří bývá ještě zmiňováno několik dalších návrhů např. osazení zlacené jehlanové špičky, ale k finálnímu návrhu a realizaci 1928 – 1929 a vlastně do Plečnikovi rezignace již nedošlo. Nápad doplnit (ještě v lomu ulomenou) špičku se objevuje krátce po II. světové válce přímo u Josipa Plečnika. Zvažoval plný jehlan ze skla, jak vyplívá z korespondence s Otto Rothmayerem.

Ukončení monolitu prošlo časem několika úvahami o dořešení. Objevila se myšlenka na něj umístit sochu Vítězství od Jana Štursy, což vyslovil např. v roce 1950 prof. Antonín Matějček. Proti tomu se ohradil architekt Otto Rothmayer (pod jehož přímým dozorem probíhala samotná realizace a umístění Monolitu) a správně poukázal na naprostou nevhodnost návrhu. Architekt Rothmayer mimo jiné připouštěl maximálně případné osazení plastických reliéfů ve spodní části monolitu. V roce 1963 byla Kanceláří prezidenta republiky vypsána architektonická soutěž na dokončení úpravy III. do které byli vyzváni architekti Jaroslav Fragner, Jiří Ulman a Jaroslav Paroubek. Porota tehdy dospěla k závěru, že architektonické dotvoření nádvoří může být provedena pouze v souladu s Plečnikovou koncepcí. K úpravě monolitu ani tehdy nedošlo.

V roce 1996 v souvislosti s komplexní výstavou „Josip Plečnik – Architektura pro novou demokracii“ byl osazen na vrchol monolitu pozlacený jehlan vyrobený firmou Škoda Plzeň. Měl sloužit jako poutač na výstavu. Autorem řešení je architekt Tomáš Valena, který vycházel z konceptu architekta Zdeňka Lukeše. Tehdy byla prověřována i výše zmíněná možnost doplnění skleněné špičky, zvažované Josipem Plečnikem. Z technologického hlediska však takový výrobek nelze ze skla vyrobit (sklo má své technologické hranice). Proto autoři navrhli symbolický „obrysový“ jehlan. Ten měl být odstraněn po skončení výstavy, ale veřejnost na to reagovala negativně, protože začal být všeobecně vnímán jako symbol obnovení demokracie. Toto minimalistické řešení považujeme za vhodné a takřkajíc po 21 letech vžitě.

Toto rozhodnutí vychází z § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., podle něhož v rozhodnutí orgán státní památkové péče vyjádří, zda práce uvedené v žádosti o rozhodnutí jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné, a stanoví základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést; základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí se lze podle § 80 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, odvolat do 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí podáním učiněným ke Kanceláři prezidenta republiky.

Vyřizuje: xxx
Telefon: xxx

xxx